

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 598 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr Baxtiyor Islamov	8
Kichik biznesni rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G’oipnazarov	10
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System ... Zufarova Nozima Gulamiddinovna	16
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko’rsatkichlari va ekologik muammolar Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	24
Yashil budjetlashtirish va uni O’zbekistonda joriy etish istiqbollari Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	30
Iqtisodiyotda ta’lim va fan integratsiyasining asosiy yo’nalishlari Yormatov Ilmidin Toshmatovich	35
Transport vositalari va yo’llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir Agzamov Shaxboz Akmalovich	39
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish A. X. Salamov	44
Biznes-reja baliqchilik xo’jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida Dosmurotova Shaxista Kengashovna	48
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog’liqligi Axmediyeva Aliya Toxtarovna	55
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	63
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo’llari Shamsiyev Nodir Muratovich	67
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari Shagazatov Oybek bahodirovich	72
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo’nalishlari Davlatov Sanjar Abdimannonovich	76
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	80
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformsiyaning muhim yo’nalishlari Yuldasheva Kamola Miraliyevna	84
O’zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida) Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	89
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi Nazarova Umida Avazovna	94
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	98
Globallashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish Mirzayev Musurmon Umidullayevich	103
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o’rni va ahamiyati Fayziyeva Aziza Azamat qizi	108
Ta’lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	113
Ta’minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	119
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	123
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	129

Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	135
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	141
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari:	
Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	148
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	154
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	159
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarning faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	167
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	170
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности.....	175
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	179
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	184
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	188
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	193
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	197
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlar.....	203
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	207
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	213
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	221
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi	
instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	226
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash	
metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi).....	234
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	245
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	250
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	256
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati	
samaradorligini yanada oshirish.....	260
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	266
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari.....	274
Sobirov Otabek Olimjonovich	

Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	277
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	281
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	284
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	288
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	293
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	297
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	302
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	306
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	310
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	314
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	319
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	325
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	329
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирйўлийўловчи”	332
Н. Э. Кахарава	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	337
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	342
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	348
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	353
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati.....	357
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	362
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdanova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	369
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	373
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	378
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi.....	381
Bobayev Isroiljon Abdinabiyeich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash.....	386
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	

O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	394
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	397
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	400
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari.....	409
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida).....	413
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	420
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	426
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	432
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	437
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане.....	443
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	448
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari	453
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	460
O'lokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	463
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	469
Xalmuxamedova Zebaxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	473
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	480
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	487
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini institutsional tahlil qilish mexanizmi.....	492
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	499
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	503
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	510
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	517
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	522
Sultanov Baxram Begdullayevich	

Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	526
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	534
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	539
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	543
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	548
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	555
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi	560
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	564
Bayjanova Gozsal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	570
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе	577
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni	580
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi	584
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida	591
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ZAMONAVIY SOLIQ MA'MURCHILIGINI JORIY ETISH ORQALI BUDJET-SOLIQ SIYOSATI SAMARADORLIGINI YANADA OSHIRISH

Yuldasheva Shaxnoza Xojakbar qizi

Soliq qo'mitasi huzuridagi Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada budget tushumlari barqarorligini ta'minlashda zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etishning muhimligi tadqiq etilgan. Shuningdek, soliq ma'murchiligining bugungi kun holati tahlil qilingan, budget barqarorligiga salbiy ta'sir qiluvchi omillar hamda rivojlangan mamlakatlarning ilg'or tajribalari o'rganilgan. Yuqorida qayd etilgan holatlardan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini soliq organlari faoliyatini transformatsiyasi orqali amalga oshirish yuzasidan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy soliq ma'murchiligi, deklaratsiya, yuqori daromadga ega jismoniy shaxslar, soliq inspeksiyasi, soliq qarzдорligi inspeksiyasi, hududlararo soliq inspeksiyasi, mahalla soliq inspektori, o'ta yirik soliq to'lovchilar ma'murchiligi, inson resurslari tizimi, korrupsiyaga nisbatan immunitet.

Abstract: This article discusses the importance of introducing modern tax administration in ensuring the stability of budget revenues. The current state of tax administration is also analyzed, factors that negatively affect fiscal stability, and the best practices of developed countries are studied. Taking into account the above circumstances, proposals and recommendations have been developed for the introduction of modern tax administration in the Republic of Uzbekistan by transforming the activities of tax authorities.

Key words: Modern tax administration, declaration of individuals with high incomes, verification of tax debt, interregional tax inspectorate, district tax inspector, administration of especially large taxpayers, personnel system, immunity from corruption.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение внедрения современного налогового администрирования в обеспечении стабильности доходов бюджета. Также анализируется современное состояние налогового администрирования, изучаются факторы, негативно влияющие на бюджетную стабильность, и передовой опыт развитых стран. С учетом вышеизложенных обстоятельств разработаны предложения и рекомендации по внедрению современного налогового администрирования в Республике Узбекистан путем трансформации деятельности налоговых органов.

Ключевые слова: Современное налоговое администрирование, декларация физических лиц с высокими доходами, проверка налоговой задолженности, межрегиональная налоговая инспекция, районный налоговый инспектор, администрирование особо крупных налогоплательщиков, кадровая система, иммунитет от коррупции.

KIRISH

Bugungi kunda, budget daromadlari barqarorligini ta'minlash, soliq ma'murchiligining shaffof tizimini yo'lga qo'yish, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish hamda sohadagi korrupsiya holatlarini bartaraf etish soliq xizmati organlari oldidagi eng dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Mazkur yo'nalishlarda hukumatimiz tomonidan tizimli islohotlar olib borilmoqda.

Xususan, tadbirkorlik subyektlariga soliq yukini kamaytirish maqsadida soliq turlari 16 tadan 9 taga kamaytirildi. O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi qabul qilindi, 2019 yil 1 yanvardan boshlab majburiy ajratmalar (3,2%) bekor qilindi. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i stavkasi tijorat banklari uchun – 22 foizdan 20 foizga, dividendlar va foizlar ko'rinishidagi daromadlar bo'yicha to'lov

manbayidan ushlab qolinadigan foyda solig'i stavkasi 10 foizdan 5 foizga, mol-mulk solig'i stavkasi 5 foizdan 2 foizga, yagona soliq to'lovi stavkasi 5 foizdan 4 foizga va yagona ijtimoiy to'lov stavkasi 15 foizdan 12 foizga pasaytirildi.

Shuningdek, jismoniy shaxslarning ish haqidan olinadigan 8 foizli sug'urta badali bekor qilindi hamda soliq stavkasi 22,5 foizgacha bo'lgan 4 pog'onali daromad solig'ining yagona stavkasi 12 foiz etib belgilandi.

Budjetdan tashqari jamg'armalarga mazkur yig'implarni bekor qilish hisobiga 7 mingga yaqin korxonalar har yili o'rtacha 6 trln so'm soliq to'lashdan ozod etildi.

Bundan tashqari, iqtisodiyotga soliq yukini adolatli taqsimlash hamda qo'shilgan qiymat solig'i zanjiri uzluksizligini ta'minlash maqsadida tovar aylanmasi 1 mlrd so'mdan oshgan soliq to'lovchilar QQS to'lashi belgilandi va mazkur soliq stavkasi 20 foizdan 12 foizga tushirildi hamda qo'shilgan qiymat solig'ini qoplab berish amaliyoti joriy etildi.

Shu bilan birgalikda soliq yukini kamaytirish orqali tadbirkorlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash borasida amalga oshirilgan bir qator ijobiy ishlar natijasida umumbelgilangan soliq to'lovchilar soni 23 barobarga (178 ming) ortdi. Rasmiy band bo'lgan xodimlar soni 130 foizga (5,1 mln nafar) ko'paydi. Yuridik shaxs sifatida mol-mulk solig'ini to'lovchi korxonalar soni 8,4 barobarga (77,3 mingga) oshdi.

Shuningdek, tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan umumiy tarzda berilgan yengillik va imtiyozlar natijasida ularning ixtiyorida 2017-2023-yillarda 281,3 trln.so'mga yaqin mablag' qoldirildi.

Yuqorida keltirib o'tilgan islohotlar shuningdek, milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishi, tadbirkorlik subyektlari sonining oshishi hamda faoliyatlarining kengayishiga qaramasdan soliq xizmati organlari samaradorlik ko'rsatkichlarini yanada oshirish bo'yicha bir qator imkoniyatlar mavjud.

ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali mamlakatning budjet-soliq siyosati samaradorligini oshirish bo'yicha bir qator xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tadqiqot olib borishgan. Xususan, g'arb olimlari K.Taufik¹, S.Fabrizio, S.Kalestine va O.Oyebolalar² zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etishda raqamli texnologiyalarning muhimligi, normativ-huquqiy bazani soddalashtirish, institutsional strategiyani amalga oshirish hamda inson resurslariga alohida e'tibor qaratish zarurligini ta'kidlab o'tganlar.

Bundan tashqari, rus tadqiqotchi olimlari Ye.Gorshenina³, Ye.Noyeva va V.Yevseyevlar⁴ budjet soliq siyosati samaradorligiga bevosita soliq ma'murchiligini takomillashtirish orqali erishish mumkinligini aytib o'tishgan. Bunda, soliq ma'murchiligini takomillashtirishda birinchi navbatda soliq stavkalarining tadbirkorlik subyektlari uchun qulay bo'lgan me'yorlarda bo'lishi (Laffer egri chizig'i misolida) shuningdek, soliqqa tortish mexanizmining soddakanligi muhim ahamiyat kasb etishi ta'kidlangan.

Shu bilan birgalikda, Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkilotining 2022-yilgi hisobotida rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda soliq ma'murchiligining joriy holati hamda uni isloh qilish bo'yicha tegishli taklif va tavsiyalar keltirib o'tilgan. Mazkur takliflarda asosan inson omilini maksimal qisqartirish, biznes jarayonlarni raqamlashtirish hamda soliq yukini tegishli maromda saqlab turish keltirib o'tilgan⁵.

Shuningdek, mahalliy tadqiqotchi olimlar Sh.Tashmatov⁶ transfert narxlarini belgilashda soliq nazoratini takomillashtirish, I.Niyazmetov⁷ soliq siyosatidagi bo'shliqlarni istiqbolli soliq mexanizmlarini joriy etish orqali to'ldirish, S.Voronin zamonaviy soliq islohotlarida soliqqa tortishning ilmiy asoslariga mos kelishiga alohida e'tibor qaratib o'tgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot doirasida "O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati samaradorligini yanada oshirish" mavzusiga doir empirik ma'lumotlar tahlili o'tkazildi. Shu bilan birgalikda, "kontent" tahlil, "SWOT" tahlil, "Pattern" metodi, ekspert so'rovi hamda dala so'rovlaridan foydalanildi.

1 "Modernization of the Tax Administration System: A Theoretical Review of Improving Tax Capacity" E3S Web of Conferences 73, (2018)

2 "The promise and limitations of information technology for tax mobilization" World bank blogs march 15, 2023.

3 "Бюджетно-налоговая система государства" Экономическая теория. Учебное пособие. – Тверь: ТвГУ, 2012.

4 "Реализация бюджетно-налоговой политики государства" УДК 336.02 DOI 10.23672/t0403-6841-8028-e.

5 "Перечень инициатив в области налоговых технологий" ОЭСР (2022 г.), <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/tax-technology-tools-and-digital-solutions/>.

6 "Transfert narxlarini belgilashda soliq nazoratini takomillashtirish" Toshkent moliya instituti Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallar to'plami Toshkent – 2022.

7 "Soliq siyosatidagi bo'shliqlar" O'zbekiston Respublikasida soliq ma'muriyatchiligi samarali faoliyatini ta'minlash: nazariykonseptual asoslar va amaliyot muammolari mavzusidagi konferensiya to'plami. – Toshkent – 2022.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqori daromadga ega bo'lgan jismoniy shaxslarni maxsus deklaratsiya asosida soliqqa tortish tizimini yo'lga qo'yish bo'yicha

Hozirda, jismoniy shaxslar tomonidan olingan daromadlarni soliq xizmati organlarida deklaratsiya asosida rasmiylashtirish amaliyoti joriy etilgan bo'lsa-da, ayrim fuqarolar tomonidan soliq to'lashdan bo'yin tovlash hamda olingan daromadlarni yashirish holatlari kuzatilmoqda.

Ma'lumot o'rnida: 2022-yilda jami 1 399 nafar jismoniy shaxslar tomonidan 4 639,2 mlrd.so'm miqdoridagi xarajatlar amalga oshirilgan bo'lib, mazkur fuqarolarning 44 foizi (yoki 612 nafari) rasmiy ish joyiga ega bo'lmagan Biroq daromadi 4 591,2 mlrd.so'mni, 56 foizi (yoki 787 nafari) rasmiy ish joyiga ega Biroq daromadi 47,9 mlrd.so'mni tashkil qilgan.

Mazkur amaliyot bo'yicha bir qator ilg'or xorijiy mamlakatlar (Shveysariya, Norvegiya, Ispaniya, Niderlandiya, Italiya, Argentina) tajribalari o'rganib chiqilganda, yuqori miqdordagi daromadga va mol-mulkka ega bo'lgan jismoniy shaxslarga nisbatan "majburiy deklaratsiya" asosida soliqqa tortish tartibi joriy etilganligi ma'lum bo'ldi. Bundan tashqari, "Capgemini" menejment va axborot texnologiyalari bo'yicha maslahat kompaniyasi tomonidan yuqori daromadga ega bo'lgan shaxslar daromad miqdoridan kelib chiqib, 5 ta guruhga segmentlangan⁸.

Yuqorida keltirilgan holatlarni bartaraf etish shuningdek, budget daromadlarining barqarorligini ta'minlash maqsadida amalga oshirilgan xarajatlardan kelib chiqqan holda yuqori daromadga (5 mlrd so'mdan ortiq) ega bo'lgan jismoniy shaxslarni (Nigh Net Worth Individuals) maxsus deklaratsiya asosida soliqqa tortish tizimini joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Soliq ma'murchiligida yagona soliqqa tortish rejimini joriy etish bo'yicha so'nggi yillarda milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishi, tadbirkorlik subyektlari sonining oshishi hamda faoliyatlarning kengayishiga qaramasdan hududiy soliq xizmati organlarining ish samaradorligi ko'rsatkichlari turg'un holatda saqlanib qolmoqda. Mazkur muammoni keltirib chiqaruvchi bir qator omillar mavjud.

Xususan, soliq qonunchiligida soliqqa tortishning yagona rejimi mavjud emas. Ya'ni tadbirkorlik subyektlari aylanma hajmidan kelib chiqib, 3 xil turdagi tabaqalashtirilgan soliq rejimlari asosida soliqqa tortiladi. Shuningdek, bugungi kunda fuqarolar yakka tartibdagi tadbirkor sifatida ro'yxatdan o'tmasdan, 100 dan ortiq faoliyat turi bilan o'zini o'zi band qilish bilan shug'ullanishi mumkin. Bunda, mazkur shaxslar tomonidan mehnat staji hisoblanishi uchun budjetdan tashqari pensiya jamg'armasiga ijtimoiy soliq to'lanadi. Ushbu soliqqa tortish rejimlarining rang barangligi tadbirkorlik subyektlari tomonidan olgan daromadlarini soliqdan bo'yin tovlash maqsadida yashirish uchun imkoniyat sifatida foydalanib kelinmoqda (1-jadval).

1-jadval: 2023-yilda tadbirkorlik subyektlari tomonidan to'langan soliqlar hamda soliq rejimlari bo'yicha soliq yukining qiyosiy-tahliliy jadvali⁹

	O'zini-o'zi band qilganlar	Qat'iy soliq to'lovchi YATTLar*	AOS to'lovchilar (YATT, Yuridik shaxslar)*	Umumbelgilangan tartibda soliq to'lovchilar (YATT, Yuridik shaxslar (yirik soliq to'lovchilardan tashqari))*
Soni (ming nafar)	2 500,0	195,0	356,5	211,1
To'laydigan soliqlari	Ijtimoiy soliq (ixtiyoriy)	Daromad solig'i, ijtimoiy soliq	Aylanmadan olinadigan soliq	Foyda solig'i, QQS, Ijtimoiy soliq, yer va mol-mulk solig'i
Soliqlar summasi (mlrd.so'm)	90,5	399,0	2 407,3	24 435,9
O'rtacha soliq yuklamasi (ming.so'm)	36,4	2 046,1	6 752,6	115 755,0

*Izoh: YATTLar soni – 240,7 mingta, yuridik shaxslar soni – 501,7 mingtani tashkil etgan.

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, bugungi kunda tadbirkorlik subyektlari tomonidan soliq to'lashdan bo'yin tovlash maqsadida olingan daromadlarini yashirish, tovar-aylanmalarini kamaytirib ko'rsatish orqali soliq rejimlarida imkoniyati mavjud. Bundan tashqari muammoni keltirib chiqaruvchi omil sifatida hududiy soliq xizmati organlarining soliq to'lovchilar bilan o'zaro hamkorlikdagi munosabatlari (til birlashtirish) orqali soliq to'lovchining soliqdan bo'yin tovlashga bo'lgan harakatini keltirish mumkin.

8 Fransiya davlati Global va innovatsion konsalting kompaniyasining 2023-yilgi hisoboti <https://www.capgemini.com/us-en/about-us/who-we-are/our-brands/capgemini-engineering/>

9 O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi 2023-yilgi hisoboti hamda Soliq qo'mitasining "Factbook 2023" jurnali.

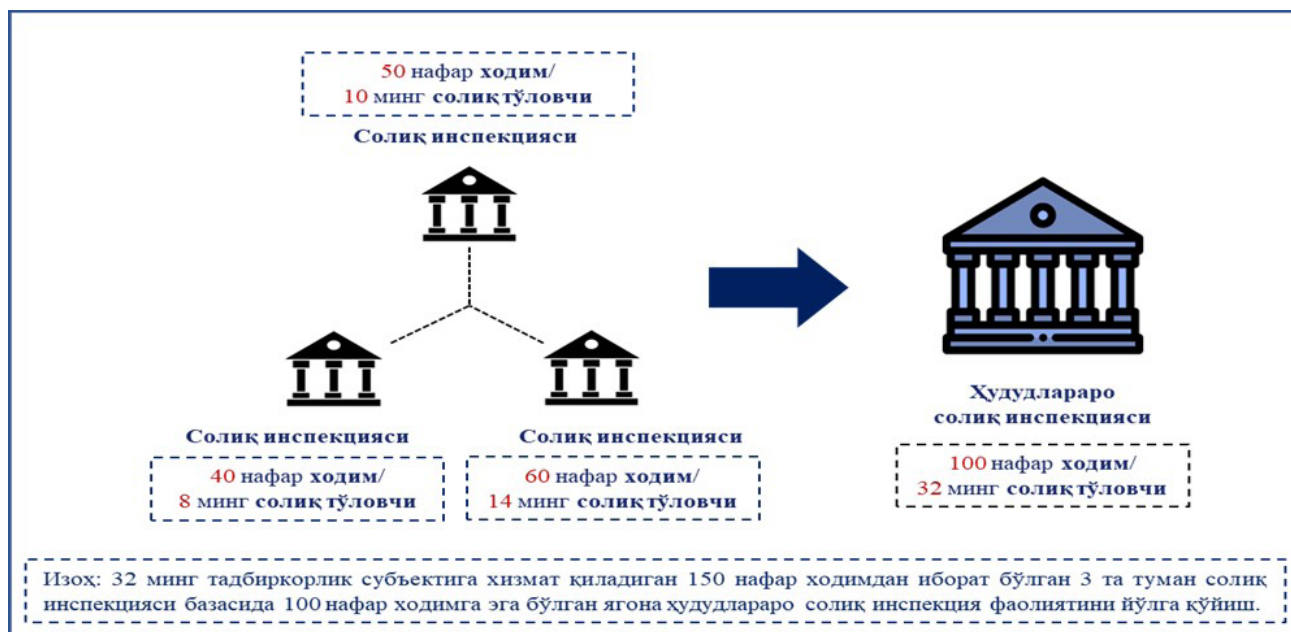

Soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlarini bartaraf etish, soliq to'lovchilarga teng raqobat muhitini yaratish hamda davlat budjeti barqarorligini ta'minlash maqsadida biznes uchun yagona tartibdagi soliq rejimini joriy etish. Mazkur rejimda tadbirkorlik subyektlari tovar-aylanmalari hajmidan qat'iy nazar bir xil miqdordagi soliq yukini (soliq stavkalarini) belgilash zarur.

Korrupsiyadan holi bo'lgan hududlararo soliq inspeksiylari faoliyatini yo'lga qo'yish bo'yicha.

Hozirda, soliq ma'murchiligidagi mavjud bo'lgan turli xildagi soliqqa tortish rejimlari tadbirkorlik subyektlari hamda hududiy soliq xizmati organlarining o'zaro hamkorlikdagi faoliyatini kuchaytirishga imkoniyat yaratmoqda. Xususan, tadbirkorlik subyektlari tovar-aylanmalarini oshib ketmasligi maqsadida yashirin faoliyat yuritisa-da ushbu holatlarga manfaat evaziga loqayd bo'lish uchun soliq xizmati organlari xodimlari bilan munosabatga kirishmoqdalar.

Mazkur munosabatlarni bartaraf etish, tizimda korrupsiya holatlarini oldini olish, shaffof soliq ma'murchiligini yo'lga qo'yish hamda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish maqsadida hududiy soliq inspeksiylari samaradorligi va joylashgan joyning xususiyatlaridan kelib chiqib, ularni optimallashtirgan holda 2 – 3 ta hududni qamrab oladigan tumanlararo soliq inspeksiylari faoliyatini bosqichma-bosqich joriy etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi (1-rasm).

1-rasm: Eksterritoriallik prinsipi asosida hududlararo soliq inspeksiya faoliyatini yo'lga qo'yish

Soliq xizmati organlarida markazlashtirilgan yagona murojaatlar bilan ishlash tizimini joriy etish bo'yicha

Bugungi kunda, soliq xizmati organlarida soliq to'lovchilar tomonidan yuborilgan murojaatlarni (xat, telefon, telegram, ijtimoiy tarmoqlar orqali) hisobga yurituvchi yagona platforma, shuningdek, mazkur murojaatlarni ko'rib chiqilishi holati bo'yicha qayta aloqa (feedback) tizimi yo'lga qo'yilmagan. Natijada, soliq to'lovchilar tomonidan noroziliklarning bildirilishi fonida soliq xizmati organlarining salbiy imidjini shakllanishiga sabab bo'lmoqda.

Ma'lumot o'rnida: 2023-yilda jami soliq xizmati organlariga kelib tushgan murojaatlar soni 1276,8 ming ta (o'tgan yilning mos davriga nisbatan 64,1 mingtaga ko'p)ni tashkil etib, shundan, 429,7 mingtasi (yoki 33,6 foiz) bevosita soliq xizmati organlari tomonidan 847,1 mingtasi (yoki 66,3 foiz) Soliq qo'mita huzuridagi "Soliq servis" DUK tomonidan ko'rib chiqilgan. Murojaatlarda o'tgan yilning mos davriga nisbatan quyidagi yo'nalishlarda o'sish dinamikasi kuzatilgan. Xususan,

- 1) Soliqqa oid tushuntirishlar berish – 18 foizga,
- 2) Soliqlardan ozod qilish va imtiyozlar berish – 48 foizga,
- 3) Tadbirkorlik subyektlari faoliyatidagi qonunbuzarliklar – 25 foizga,
- 4) Tizim xodimlari ustidan shikoyat – 2 foizga hamda boshqa yo'nalishlardagi murojaatlar – 18 foizga o'sgan¹⁰.

Shu bilan birgalikda, Soliq qo'mitasida ijtimoiy tarmoqlarda soliq xizmati organlari imidjiga putur yetkazadigan maqolalar, izohlar va ma'lumotlarni real vaqt rejimida monitoring qilish hamda operativ tarzda choralarni ko'rish xususiyatiga ega bo'lgan tizim yoki tuzilma faoliyati yo'lga qo'yilmagan.

10 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Soliq qo'mitasining 2023 yil yakunlari bo'yicha hisoboti "Factbook 2023"

Ma'lumot o'rnida: hozirda ko'plab ijtimoiy tarmoqlarda kontent tahlil olib borish imkoniyati yo'lga qo'yilgan. Xususan, "Telegram" ilovasi orqali soliq qo'mitasi faoliyatiga oid barcha maqola, repost, izohlar to'g'risidagi ma'lumotlarni "TGStat" internet sayti orqali aniqlash mumkin. Bunda, "Soliq qo'mitasi" so'zlari ishlatilgan barcha kontentlar bir interfeysda yig'iladi hamda ijobiy va salbiy guruhlariga ajratiladi.

Soliq to'lovchilarga qulaylik yaratish, soliq bo'yicha murojaatlarning yagona bazasini shakllantirish, mazkur murojaatlarning hal qilinishi bo'yicha qayta aloqani yo'lga qo'yish orqali soliq xizmatining imidjini yanada oshirish shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda soliq xizmati organlari to'g'risidagi kayfiyatdan xabardor bo'lish hamda o'z vaqtida chora ko'rish maqsadida Soliq qo'mitasida Yagona murojaatlar hamda situatsion markaz faoliyatini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir.

Soliq qarzdorligini qisqartirish maqsadida yangi institutsional tizim hamda mexanizmni joriy etish bo'yicha So'nggi yillarda olib borilgan islohotlar natijasida soliq ma'murchiligi soddalashtirilgan, soliq turlari qisqartirilgan hamda soliq stavkalari pasaytirilgan bo'lishiga qaramasdan, tizimda soliq to'lovchilarning boqimandaligi dinamikasi oshib bormoqda (2-jadval).

2-jadval: Soliq qarzdorligining o'sishi dinamikasi to'g'risidagi jadval¹¹, mlrd.so'mda

Soliq turlari	01.01.2023	01.01.2024	Farqi	
			So'mda	Foizda
Foyda solig'i	965,4	2 121,1	1 155,6	119,7
Yer solig'i	887,4	1 496,2	608,8	68,6
Suv solig'i	262,6	370,3	107,7	41,0
QQS	4 355,4	5 864,3	1 508,8	34,6
Mol-mulk solig'i	273,5	340,4	66,9	24,5
Daromad solig'i	810,3	966,2	155,9	19,2
Aylanmadan soliq	426,1	403,8	-22,3	-5,2
Aksiz	273,6	204,4	-69,2	-25,3
Nedra	288,7	58,1	-230,6	-79,9
Jami	8 543,0	11 824,7	3 281,7	38,4

Soliq qarzdorligining o'sish dinamikasi bevosita soliq qarzini undirish mexanizmining yetarli darajada takomillashmaganligi, soliq qarzini qisqartirish bo'yicha olib borilayotgan faoliyat samaradorligining past ekanligidan dalolat beradi.

Yuqorida kuzatilgan salbiy tendensiyaning oldini olish shuningdek, soliq nazorati va soliq qarzini undirish bo'yicha amalga oshiriladigan ishlarni takomillashtirish hamda markazlashtirilgan nazorat tizimini joriy qilish maqsadida Soliq qo'mitasi huzurida Soliq nazorati va soliq qarzi bilan ishlash bo'yicha hududlararo soliq inspeksiyasi faoliyatini tashkil etish hamda inspeksiyasining quyidagi asosiy vazifalarini belgilash maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- tadbirkorlik subyektlarida yagona prinsip asosida soliq tekshiruvlarini o'tkazish;
- doimiy ravishda soliqqa oid huquqbuzarliklarni oldini olish hamda profilaktik tadbirlarni o'tkazish;
- yuzaga kelgan soliq qarzini undirish va unga oid sud va soliq organlari qarorlari ijrosini ta'minlash.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, ilg'or mamlakatlar tajribalari, xalqaro miqyosdagi iqtisodchi olimlar ilmiy ishlari hamda mamlakatda soliq ma'murchiligi bo'yicha tahlillar natijasi zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etishda bir qator tizimli islohotlarni amalga oshirishni taqozo etmoqda.

Yuqorida sanab o'tilgan muammolarni bartaraf, soliq ma'murchiligidagi biznes jarayonlarni optimallashtirish, soliq xizmatlari sifatini yanada oshirish shuningdek, soliq xizmatida professional kadrlarni tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish maqsadida, quyida keltirib o'tilganlarni joriy etish zarurdir:

1. 2024 – 2030-yillarda soliq ma'murchiligi va soliq organlarini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish hamda mazkur strategiya doirasida maqsadli ko'rsatkichlarni belgilash;

11 Soliq qo'mitasining rasmiy veb sayti "<https://soliq.uz/page/elektron-broshyuralar-2>"

2. Soliq to'lovchilarga ko'rsatilayotgan xizmat sifatini yanada oshirish shuningdek, soliq qonunchiligi bo'yicha yagona yondashuv asosida maslahatlar berish tizimini yo'lga qo'yish (bunda, Soliq qo'mitasi markaziy apparati tarkibiy tuzilmasida murojaatlar bilan ishlash bo'yicha alohida tuzilma faoliyatini tashkil etish);
3. Soliq organlari tomonidan tadbirkorlik subyektlariga (ariza beruvchilarga) muayyan bitim bo'yicha soliqqa tortish va uning yuzaga kelishi mumkin bo'lgan soliq oqibatlarini dastlabki baholash to'g'risida "Tax rulling" tamoyili asosida xizmatni yo'lga qo'yish;
4. Soliq organlari xodimlari faoliyatining samaradorligini baholash (KPI) tizimini joriy etish. Bunda, har bir soha yo'nalishlari bo'yicha strategik, taktik va operativ baholash indikatorlarini ishlab chiqish. Mazkur tizim asosida xodimlarning samaradorlik ko'rsatkichlaridan kelib chiqib, rag'batlantirish mexanizmini joriy etish;
5. Soliq nazorati va soliq qarzini undirish bo'yicha amalga oshiriladigan ishlarni takomillashtirish hamda markazlashtirilgan nazorat tizimini joriy qilish maqsadida Soliq qo'mitasi huzurida Soliq nazorati va soliq qarzi bilan ishlash bo'yicha hududlararo soliq inspeksiyasini tashkil etish.
6. Soliq organlarida korrupsiya holatlarini bartaraf etish shuningdek, soliq to'lovchi va soliq organlari xodimlari o'rtasida til biriktirish holatlarini oldini olish maqsadida hududlararo soliq inspeksiyalari faoliyatini yo'lga qo'yish.
7. Soliq qo'mitasi tarkibiy tuzilmasida soliq tizimining joriy holatini, soliq ma'murchiligidagi muammo va kamchiliklarni tizimli ravishda tahlil qilish, soliq tizimini takomillashtirish hamda zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar markazi faoliyatini yo'lga qo'yish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Горшенина Е.В. Экономическая теория. Учебное пособие "Бюджетно-налоговая система государства" – Тверь: ТвГУ, 2022. – 185 с.
2. Taufik Kurniawan Modernization of the Tax Administration System: A Theoretical Review of Improving Tax Capacity.
3. Ноева Е.Е., Евсеев В.А., Саакян С.А. Реализация бюджетно-налоговой политики государства в условиях пандемии covid-19. УДК 336.02 DOI 10.23672/t0403-6841-8028-е.
4. Власенко М.Г. Бюджетно-налоговая политика // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. 2021. № 3-2. С. 108–123.
5. Zotikov N.Z. Features of the formation of federal budget revenues / N.Z. Zotikov, M.V. Lvov, O.I. Arlanova // Bulletin of Eurasian Science. 2023. № 1. Vol. 11. P.1–19.
6. Federal Tax Service of the Russian Federation. Official site. URL : <https://www.nalog.ru> (date of application 28.11.2020).
7. Номазов Б.Б. О задачах модернизации налоговой системы Узбекистана // "Экономика и социум" №5(108)-1 2023.
8. Samiyeva G. T. (2022). Concepts of Poverty, Inequality and Social Exclusion. International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development, 4(3), 122-126.
9. Dustova M. X. Improving the Mechanism of Financial Lending to Agricultural Enterprises //EUROPEAN MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF MODERN SCIENCE. <https://emjms.academicjournal.io/index.php>. – 2022. – Т.
10. Khamraeva S. N., Alimova M. Y. Scientific and Theoretical Foundations of Social Infrastructure Development //Journal of Marketing and Emerging Economics. – 2022. – Т. 2. – №. 5. – С. 155-160.
11. Kurbanov A. B., Jalilova N. M. The Role Of Small Business In The National Economy //The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research – 2020. – Т. 2. – №. 07. – С. 95.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.